

Postup tvorby adaptační strategie České Budějovice

Navržený postup (metodika) byl zpracován na základě příloh č. 1 a 2 Zadávací dokumentace. Postup tvorby adaptační strategie byl doplněn o vlastní zkušenosti s řešením obdobných zakázek (projekt Urban Adapt, ve kterém byly řešeny Adaptační plány a studie - Praha, Brno, Plzeň, Adaptační strategie – Opava, Ostrava, Moravskoslezský kraj, Uherské Hradiště, dále viz. Referenční zakázky).

Ambicí zpracovatelského konsorcia Ekotoxa – Raddit – Nadace Partnerství je připravit pro město České Budějovice praktický, moderní a všeobecně srozumitelný dokument, který na základě dat o území, důkladného poznání fungování města a pomocí zapojení místní aktivní veřejnosti i podnikatelů navrhne cesty postupné adaptace města na projevy změny klimatu. Naším cílem je vytvořit pro město konkrétní realistický plán, který v důsledku přinese obyvatelům města příjemnější a bezpečnější prostředí pro život.

1. Způsob zpracování Analytické části

Tato část bude obsahovat analýzu současného stavu, která bude vycházet ze zásadních evropských, národních a místních dokumentů (Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, European Green Deal, Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, Národní akční plán adaptace na změnu klimatu, Politika ochrany klimatu v ČR, Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ a další sektorové strategické dokumenty, dokumenty Jihočeského kraje a dokumenty města České Budějovice uvedené v zadávací dokumentaci). Pro analýzy budou využity dostupné datové a statistické údaje (ČSÚ, ČHMÚ, Výstupy regionálních klimatických modelů na území ČR pro období 2015 až 2060, www.klimataickazmena.cz, data z CzechGlobe, Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR, Teplotní mapa ČB, LANDSAT, ÚP České Budějovice a další studie uvedené v zadávací dokumentaci). Bude provedena interpretace zpracovaných modelů s ohledem na území města. Data budou vhodnou formou interpretována formou mapových výstupů i přehledného shrnutí.

Dopady změny klimatu a vyhodnocení zranitelnosti města bude provedeno vhodnou a prakticky ověřenou kombinací metodik využitou pro zpracování uvedených Adaptačních strategií (Opava, Ostrava) s přizpůsobením se specifické situaci města České Budějovice a vycházející z dosud publikovaných metodik:

- http://adaptacesidel.cz/data/upload/2016/09/metodika_adaptace.pdf
- http://adaptace.ci2.co.cz/sites/default/files/souboryredakce/adaptace_metodika_nahled.pdf
- <https://climate-adapt.eea.europa.eu/metadata/guidances/guide-to-climate-change-adaptation-in-cities/11237802>

Zpracování analytické části bude zahrnovat:

- zhodnocení současného stavu na základě existujících znalostí, dostupných vědeckých dat a poznatků, mapování, analýzy strategických a plánovacích dokumentů,
- zhodnocení zkušeností z jiných měst z veřejně dostupných studií a vlastních znalostí s důrazem na zahraniční zkušenosti (např. Vídeň, Linz, Kodaň, Oslo, Brno, Ostrava, Opava, Uherské Hradiště),
- popis předpokládaného vývoje klimatu (dle hlavních projevů změny klimatu: dlouhodobé sucho, povodně a přivalové deště, vlny horka, extrémní jevy a přírodní požáry),
- vymezení tepelných ostrovů s využitím studie Teplotní mapa ČB v kombinaci s aktuálními daty z LANDSAT,
- vyhodnocení zranitelnosti území a rizik ve vztahu k těmto projevům,
- analýzu sociodemografického rozvoje včetně identifikace zranitelných skupin obyvatelstva,
- zapojení veřejnosti (především zranitelných skupin občanů a s tím souvisejících organizací), výstupy budou zpracovány do tzv. pocitových map,
- identifikaci klíčových aktérů v území s provedením kvalitativních rozhovorů s představiteli zájmových skupin, podrobněji viz. *Příloha 1*. (stakeholderi – zástupci městských organizací, odborů Magistrátu města a Krajského úřadu Jihočeského kraje, akademického sektoru, neziskových organizací a místního podnikatelského sektoru).

V rámci města budou posouzeny dopady změny klimatu pro následující prioritní oblasti (sektory):

- budovy,
- veřejná prostranství,
- doprava a dopravní infrastruktura, vč. parkovišť,
- zdraví, hygiena, mimořádné události a ochrana obyvatelstva (identifikované zranitelné skupiny obyvatel),
- ochrana životního prostředí - vodní režim v krajině a vodní hospodářství, biodiverzita a ekosystémové služby, lesní hospodářství, zemědělství,
- průmysl a energetika,
- územní plánování a rozvoj, cestovní ruch,
- městské služby a správa města.

Jako vstupní materiály budou zahrnuty studie, které má město k dispozici – viz kapitola č.3 zadávací dokumentace -, i vlastní podklady vytvořené zpracovatelem. Při tvorbě podkladů pro analytickou část bude využito zapojení místní odborné i laické veřejnosti a klíčových stakeholderů.

Důležitým podkladem analytické části bude série kvalitativních rozhovorů se stakeholdery: zástupci klíčových odborů magistrátu, městských firem a příspěvkových organizací, významných veřejných institucí i podnikatelských subjektů působících na území města, cca 12-15 rozhovorů. Zpracování výsledků rozhovorů vhodně doplní analytické informace o zranitelnosti o konkrétní postřehy z fungování města. Bude též sloužit jako podklad k sesbírání podnětů pro Návrhovou část a Akční plán. Výstupy rozhovorů budou přehledně shrnuty formou SWOT analýzy.

Kombinací kvalitativních rozhovorů a dotazníku se zástupci zranitelných skupin obyvatel (senioři, dlouhodobě nemocní, matky s dětmi apod.) budou zpracovány pocitové mapy. Při výběru respondentů bude zohledňován jejich způsob užívání města (např. život s využitím automobilu a bez něj, bydlení v centru, či mimo centrum apod.).

Kulaté stoly s odbornou veřejností (představitelé akademické a neziskové sféry, zainteresovaných podnikatelů) poskytnou cenné informace ohledně stávajícího stavu a možných řešení. **Komplexním výstupem kvalitativních i kvantitativních metod průzkumů bude Participační zpráva mapující názory jednotlivých skupin uživatelů města.**

Strategie bude zpracována pro celé území města, a to pro zastavěné i nezastavěné území. Zpracovatel předpokládá, že strategie bude zohledňovat i místa mimo katastr města, která bezprostředně ovlivňují jeho klima. Konkrétní rozsah území bude stanoven na 1. kontrolním dni pracovního výboru, kdy návrh území představí zpracovatel (blízkost významných vodních ploch, lesních oblastí atd.) V těchto místech budou mít opatření pouze doporučující charakter. Stanovené cíle budou SMART (konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a ohraničené v čase).

2. Způsob zpracování Návrhové části

Návrhová část bude vycházet především z předchozí analýzy stavu území, jeho zranitelnosti a působení všech vlivů a aktérů. Návrhová část bude mít ověřenou strukturu vytvořenou na základě zkušeností zpracovatele.

Bude definovat **vizi, cíle a dlouhodobý přístup** uplatňovaný strategií, popisovat systematická řešení i jednotlivá opatření formou karet. Bude identifikovat možnosti financování. Stanoví další praktické kroky a odůvodní jejich potřebnost. Rovněž bude navrhovat **implementaci konkrétních relevantních opatření** v souladu s vizí a navrženými cíli strategie. Zachování jasné struktury představuje dobré východisko ke snadnému využití obsažených informací a podklad pro následné využití při podávání žádostí o finanční podporu na realizaci konkrétních opatření.

Adaptační opatření v návrhové části budou rozdělena dle prioritních oblastí a u každé části budou specifikovány tzv. zelená, modrá, šedá a měkká opatření.

Opatření budou zpracována přehledně formou karet viz. Příloha 2, kde budou uvedeny minimálně následující informace: vazba na strategický cíl; řešený problém/riziko; definice systémových a typových řešení; popis konkrétních opatření; typové aktivity a projekty; cílové skupiny územní zaměření; Garanti a nositelé projektů; Indikátory výsledku; Možnosti financování; Poznámky.

Součástí návrhové části bude také **Katalog typových opatření**, který bude inspirací pro konkrétní návrh projektů na území města České Budějovice.

Vymezení území zahrnutého do AS ČB bude vycházet jednak z informací uvedených v zadávací dokumentaci, tj. katastrální území města a bude doplněno o možné další oblasti, které budou identifikovány na základě debaty se stakeholdery a konzultací s pracovní skupinou vytvořenou ke kontrole řešení této zakázky. Předpoklad pro zahrnutí dalšího území je blízkost významných vodních ploch, lesních a zemědělských ploch.

Nezbytnou součástí Analytické i Návrhové části je aktivní zapojení hlavních aktérů v dopadovém území. Zapojení bude probíhat několika způsoby, a to především formou řízených rozhovorů, veřejným průzkumem (web, dotazníkové šetření), konáním kulatých stolů a veřejnými debatami. Výstupy budou zpracovány formou textových souborů a vhodně doplněny mapovými výstupy.

Součástí Návrhové části bude projednání formou „World Cafe“ - kulatých stolů pro zástupce stakeholderů. Návrhová část bude završena projednáním ve vybraných Komisích Rady města a na veřejné besedě se zpracovatelským týmem – zpracovatelské konsorcium nabízí **připravit atraktivní formát pořadu profesionálně moderovaných rozhovorů** s odborníky s přizváním zajímavých místních osobností a představitelů samosprávy a možností publika klást dotazy. V případě nutnosti možno provést v online formátu.

3. Způsob zpracování implementační části a akčního plánu

Akční plán AS ČB nabídne zpřesnění požadavků v lokálním měřítku města s **přehledným popisem konkrétních adaptačních opatření (projektových záměrů)**.

Implementační a akční plán nabídne:

- návrh konkrétních adaptačních projektových záměrů (s příklady dobré praxe uvedenými v Katalogu opatření);
- zhodnocení přínosů a nákladů navrhovaného opatření;
- zpracování optimálního časového plánu v krátkodobém a dlouhodobém horizontu (rychlá méně nákladná řešení a větší projekty náročné na přípravu a realizaci);
- popis implementačního procesu (procesní schéma a postupy, odpovědné osoby a instituce, způsob zapojení externích partnerů i veřejnosti).

Jak vidíme význam a užitečnost takto zpracovaného akčního plánu:

- jednoduchý princip rozvržení projektů v čase a navázání na investiční procesy města;
- efektivní a včasné čerpání prostředků v programovacím období 2021 + z externích zdrojů;
- integrovaný podklad pro strategické řízení a územní plánování;
- praktický podklad pro zahájení projektové přípravy – kvalitní zadávání projektů, srozumitelné požadavky na projektanta, podmínky k projednání s dotčenými orgány, požadavky na projednání se soukromými vlastníky, městskými firmami a příspěvkovými organizacemi.

Akční plán bude zpracován pro jednotlivé prioritní oblasti a navrhne priority jejich uskutečnění včetně specifikace časového, finančního a organizačního rámce, včetně realizace konkrétních neinvestičních i investičních opatření. V akčním plánu budou navržena doporučení pro ÚP a další strategické dokumenty města. V akčním plánu budou zohledněny také plánované projekty města, jejichž realizace přispěje k naplnění priorit a cílů AS ČB.

Minimálně 10 námětů vybraných po debatě se zadavatelem bude rozpracováno do detailnější podoby projektových záměrů, které budou rovněž zhotovitelem předběžně konzultovány s příslušnými správci (vlastníky) a dotčenými aktéry samosprávy města.

Nedílnou součástí implementační části bude popis způsobu a formy komunikace mezi jednotlivými aktéry a komunikace s veřejností.

Součástí implementační části AS ČB bude:

- návrh procesního zajištění efektivní implementace akčního plánu – návrh využije výsledků výzkumu a zkušeností zpracovatele z mezinárodního projektu LIFE TreeCheck, který aktuálně realizuje Nadace Partnerství a Ekotoxa ve velkých středoevropských městech, využity budou též výstupy rozhovorů s klíčovými místními stakeholdery a z průběžného projednání návrhu s klíčovými odbory magistrátu;
- návrh plánu osvěty a vzdělávání místní odborné veřejnosti v trendech adaptací měst na změnu klimatu;
- návrh zapojení externích partnerů (významných institucí i **podnikatelského** a neziskového sektoru) do implementace závěrů AS ČB, aby se téma adaptace města stalo společným cílem klíčových aktérů;
- návrh průběžné dlouhodobé komunikace tématu adaptace na klimatickou změnu s místní veřejností (např. pravidelné Dny adaptací spojené s exkurzemi veřejnosti na realizovaná opatření s výkladem odborníka, komunikační kampaně doplněné soutěžemi s tematikou realizovaných adaptačních opatření ad.);
- návrh opatření krizového plánu při akutním ohrožení.

Po dokončení Akčního a implementačního plánu AS ČB bude návrh Zpracovatelem projednán s pracovní skupinou projektu, dotčenými odbory magistrátu a Objednatelem určenými orgány státní správy, relevantními Komisemi Rady města a veřejností. V případě projednání s veřejností bude opět volen atraktivní formát komponovaného pořadu postaveného na profesionálně moderovaných rozhovorech s odborníky a místními osobnostmi. V případě nutnosti možno realizovat v online podobě.

Nedílnou součástí bude proces SEA – oznámení, případně celkové posouzení AS ČB dle zákonných požadavků ČR.

4. Návrh evaluace akčního plánu

Hodnocení naplňování AS ČB, respektive Implementačního plánu, bude důležitým krokem, který má dát městu a jeho občanům objektivní zpětnou vazbu o tom, jak bude implementace úspěšná. K tomu by měly napomoci také monitorovací indikátory. Návrh monitorovacích indikátorů bude vycházet zejména z Návrhové části, kde budou k jednotlivým opatřením uvedeny návrhy indikátorů. Ty jsou využitelné i v rámci vyhodnocení Implementačního plánu.

Z hlediska Implementačního plánu je základním ukazatelem, zda-li bude uvedené opatření v daném období (tj. dle navrhovaného časového harmonogramu pro jednotlivá opatření) uskutečněno, případně v jaké míře. Pro hodnocení lze zvolit tuto jednoduchou stupnici:

- A: Realizováno zcela
- B: Realizováno částečně
- C: Nerealizováno

Jako příklad uvádíme možnou strukturu hodnocení z námi zpracované Adaptační strategie viz. Příloha 3:

Toto zhodnocení pomocí navržených indikátorů bude vhodné provést na konci platnosti Implementačního plánu, respektive jako podklad pro zpracování nového. Hodnocení by mělo sdělit, jak úspěšně je AS prostřednictvím Implementačního plánu naplňována.

5. Návrh prezentace adaptační strategie

Součástí díla bude zajištění základní komunikace o průběhu prací s místní veřejností, včetně zapojení aktivní veřejnosti, zranitelných skupin či klíčových stakeholderů do analýzy situace a formulací návrhů možných řešení. Jak výše uvedeno v popisu jednotlivých částí, zapojeni budou zástupci samosprávy města, magistrátu, městských firem a příspěvkových organizací, významných veřejných institucí a firem působících na území města, akademického i neziskového sektoru.

Efektivním nástrojem pro sdílení informací o průběhu projektu budou přehledné projektové **webové stránky**, ze kterých se veřejnost dozví, jak probíhají práce a jakým způsobem se veřejnost může do přípravy strategie aktuálně zapojit (ankety, soutěže, připomínky, účast na veřejných besedách apod.). Průběžně (v období důležitých milníků prací) budou připravovány tiskové zprávy o přípravě AS ČB pro místní média.

Pro základní informování veřejnosti o projektu, jeho účelu a cílech, bude připravena **série článků** k využití formou Aktualit na webových stránkách města, popř. náměty na reportáže pro místní média. Připraven bude také text pro stručný informační leták k šíření na místech, kde jsou poskytovány obyvatelům městské služby.

Jak výše uvedeno u jednotlivých fází zpracování díla, budou průběžně organizovány ankety, kvalitativní rozhovory, kulaté stoly, veřejné besedy i veřejné projednání (v rámci procesu SEA). V souvislosti s dokončením finální verze AS ČB bude též jako součást plnění realizováno:

- zpracování laicky srozumitelného shrnutí zjištění a závěrů Adaptační strategie, které bude součástí čistopisu díla;
- zpracování textů, ilustračních fotografií a infografik pro tvorbu samostatné publikace, která představí laické veřejnosti vizi, cíle a prioritní opatření adaptační strategie, vč. klíčových navrhovaných projektů;
- zpracování textu stručného manuálu (rukověti) pro obyvatele města, který vysvětlí proč a jak je možné se zapojit do adaptace města na změnu klimatu (možnosti využívání dešťové vody na vlastní nemovitosti, hospodárné nakládání s vodou a energiemi, zapojení do výsadeb zeleně apod.)
- zorganizování 2 místních exkurzí pro veřejnost na místa již realizovaných adaptačních opatření za účasti relevantních odborníků, kteří poskytnou zajímavý výklad;
- účast odborníků z realizačního týmu až na třech seminářích (školeních) pro místní odbornou veřejnost (úředníci, pracovníci městských firem a organizací, projektanti, investoři, správci rozsáhlých soukromých areálů či veřejného majetku);
- účast odborníků z realizačního týmu na případné městem organizované konferenci, kde by byly sdíleny zkušenosti z přípravy a implementace obdobných adaptačních strategií v českých městech a zkušenosti s implementací strategií ve srovnatelných zahraničních městech (např. partnerský Linz).